

Гущина Дарина,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво),
Житомирський державний університет імені Івана Франка;

Короленко Владислава,
здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальність 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво),
Житомирський державний університет імені Івана Франка;

науковий керівник: **Антонова Олена,**
доктор педагогічних наук, професор,
Житомирський державний університет імені Івана Франка

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ У РОБОТІ З ОБДАРОВАНИМИ УЧНЯМИ В АНГЛОМОВНИХ КРАЇНАХ

Сучасна епоха диктує необхідність інвестицій у людський капітал, адже саме такі інвестиції сприяють інноваційному розвитку економіки та соціальної сфери країн, забезпечують зростання їхнього добробуту та сприяють формуванню людського потенціалу. Важливими умовами конкурентоспроможності у XXI столітті стають такі якості особистості, як ініціативність, здатність творчо мислити та знаходити нестандартні рішення. У зв'язку з цим найважливішим напрямом сучасної системи освіти стає підготовка людей, які володіють цими якостями, що насамперед має на увазі під собою роботу з виявлення, підтримки та розвитку обдарованості у дітей.

Ми провели дослідження досвіду діяльності шкіл, університетів та асоціацій по роботі з обдарованими дітьми у країнах Північної Америки, Австралії та Нової Зеландії, які міцно посідають місця у перших десятках рейтингу. У цій статті ми спробуємо провести порівняльний аналіз форм та методів роботи з обдарованими дітьми на цих континентах з метою визначення їхнього потенціалу для впровадження в українській освітній практиці.

У Північній Америці виявлення обдарованих здійснюється за допомогою оцінок вчителів, батьків, психологів, і навіть різних тестів.

Центр обдарованої освіти та розвитку талантів при університеті Коннектикуту [1] розробив тести, що дозволяють «виловити» маленького генія, а також методику подальшої роботи з ним, за якою працює безліч шкіл по всьому світу. Для дітей існує безліч «сортувальних» тестів, які допомагають чітко визначити ту область, в якій дитина талановита. Причому тести включають як стандартні опитувальники, а й виключно медичні дослідження. Однак завжди є винятки: у спеціалізованій початковій школі «Мисливець» у Нью-Йорку дотримуються концепції вродженої обдарованості, вважаючи, що кожна дитина по-своєму талановита. У цій школі окрім обов'язкових дисциплін кожен учень за допомогою психолога вибирає із приблизно 50 факультативних предметів ті, які найбільше задовольняють його схильностям та потребам. Потім постійно проводиться моніторинг розвитку його здібностей коригування його додаткових курсів. Таким чином, ця школа намагається зробити кожну дитину обдарованою – головне, знайти її «обдарованість».

Щодо методик роботи з обдарованими дітьми, то в США та Канаді вони дещо відрізняються між собою. У США проводиться:

- постійний моніторинг розвитку здібностей у період навчання у початковій та середній школі за участю психологів;
- профільний поділ на класи;
- спеціалізовані школи;
- додаткову освіту поза шкіл;
- освітня програма «Ранній коледж» (зарахування кредитів з дисциплін, вивчених факультативно у старших класах школи);
- програма "Академія літнього навчання" (вивчення університетських програм старшокласниками під керівництвом викладачів);
- наукові (літні) експедиції з поглибленого вивчення фундаментальних та суспільних наук;
- програма «Незалежне навчання» (самостійне вивчення дисциплін, незалежне тестування та зарахування вивчених дисциплін до університетської програми).

У Канаді існують різні програми навчання обдарованих дітей, що пов'язані з системою освіти Канади загалом. Як країна з одним з

найвищих рівнів життя у світі, Канада інвестує великі гроші на розвиток освіти, наукові дослідження та обладнання для своїх навчальних закладів. Щодо США, то значну частку фінансування програм для обдарованих становлять пожертвування та вклади різних фондів, компаній та корпорацій, а також витрати з бюджетів штатів. У Канаді активно розвивається дистанційні форми навчання обдарованих дітей. Так, наприклад, школа «Афуліон» (Велланд, штат Онтаріо) створює дистанційне інтенсивне навчальне середовище для обдарованих дітей, націлене на надання учням курсів та навчальних програм, які відсутні в очному навчальному закладі [2].

Проведений аналіз показує, що робота з обдарованими дітьми, незважаючи на наявність спільних цілей та завдань, має у США та Канаді свою специфіку. Власні методики сформувалися й у освітніх системах Австралії та Нової Зеландії. У цих країнах прагнуть виявити максимально можливу кількість маленьких геніїв із різних соціальних та етнічних груп населення, зокрема і з несприятливого середовища. Методи виявлення обдарованих багато в чому схожі на застосовувані в Північній Америці: спостереження батьків і педагогів, співбесіда, експертні оцінки, самоідентифікація, нейтральні в національно-культурному відношенні тести розумового розвитку, тести успішності.

Робота з обдарованими учнями в Австралії та Новій Зеландії реалізується в наступних напрямках [3]:

- формування груп обдарованих учнів у звичайній школі;
- організація «фокусованих» класів;
- спеціальні конкурсні школи;
- збагачення, розширення, прискорення та ущільнення програм для обдарованих;
- інтерактивні навчальні онлайн-програми;
- літні табори;
- програми раннього навчання для дошкільнят;
- змагання, предметні олімпіади, стратегічні ігри;
- система позашкільної освіти (клуби, секції).

Між освітніми системами штатів та територій Австралійського союзу є розбіжності у програмно-методологічних підходах до підтримки обдарованих учнів. Цікавим прикладом регіональної австралійської

програми для талановитих дітей є програма Ignite, яку фінансує департамент освіти Південної Австралії. Ignite надає учням можливість закінчити 8, 9 та 10 класи за два роки, скласти для себе індивідуальний розклад, вибрати додаткові предмети, поглиблено вивчити обов'язкові. Також приділяється велика увага музичним, художнім та спортивним талантам, заохочується нестандартне мислення.

Таблиця 1

Форми та методи роботи з обдарованими школярами у країнах Північної Америки, Австралії та Нової Зеландії

Континент	Північна Америка	Австралія та Нова Зеландія
Країни, що вивчаються	США, Канада	Австралія та Нова Зеландія
Виявлення обдарованих дітей	<ul style="list-style-type: none"> - Оцінка вчителів. - Оцінка батьків. - Оцінка психологів. - Стандартні тести. - Тести для виявлення обдарованості. – «Сортувальні» тести на виявлення області, де дитина талановита. - Медичні дослідження 	<ul style="list-style-type: none"> - Оцінка батьків. - Оцінка вчителів. - Самоідентифікація дитини. - Експертні оцінки. - Співбесіда з дитиною. – Нейтральні у національно-культурному відношенні тести розумового розвитку. - Тести успішності
Освітні програми для обдарованих дітей	<ol style="list-style-type: none"> 1. Постійний моніторинг розвитку здібностей з участю психологів. 2. Профільний поділ на класи. 3. Спеціалізовані школи. 4. Додаткова освіта поза шкіл. 5. Освітня програма «Ранній коледж» (зарахування кредитів з дисциплін, 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Формування груп обдарованих учнів у звичайній школі. 2. Організація «фокусованих» класів. 3. Спеціальні конкурсні школи. 4. Збагачення, розширення, прискорення та ущільнення програм для

	<p>вивчених факультативно у старших класах школи).</p> <p>6. Програма "Академія літнього навчання" (вивчення університетських програм старшокласниками під керівництвом викладачів університетів).</p> <p>7. Наукові (літні) експедиції з поглибленого вивчення фундаментальних та суспільних наук.</p> <p>8. Програма «Незалежне навчання» (самостійне вивчення дисциплін, незалежне тестування та зарахування вивчених дисциплін до університетської програми).</p> <p>9. Програма обдарованого навчання «Мультивіковий клас».</p> <p>10. Дистанційне інтенсивне навчальне середовище для обдарованих дітей.</p>	<p>обдарованих.</p> <p>5. Інтерактивні навчальні онлайн-програми.</p> <p>6. Літні табори.</p> <p>7. Програми раннього навчання для дошкільнят.</p> <p>8. Змагання, предметні олімпіади, стратегічні ігри.</p> <p>9. Система позашкільної освіти (клуби, секції).</p> <p>10. Гнучка побудова навчального плану.</p> <p>11. Семінари та майстер-класи.</p> <p>12. "Програма одного дня" (One Day School programme) (один цілий шкільний день на тиждень робота в групі з іншими обдарованими дітьми).</p> <p>13. Онлайн програма "GO" (дистанційна форма "Програми одного дня").</p>
--	--	--

Всі учасники програми Ignite навчаються у спеціальних класах та групах для обдарованих дітей» [4].

Деякі інші методики застосовуються в Новій Зеландії [5]:

- гнучка побудова навчального плану, який розроблений так, щоб дозволити гнучко застосовувати його для задоволення потреб різних груп учнів;

- семінари та майстер-класи;

- «Програма одного дня» (One Day School programme) для дітей з 6 років до 8 років (на майданчиках по всій країні). Діти, зареєстровані в «Програмі одного дня», щотижня проводять один цілий шкільний день

в одній із філій Центру обдарованої освіти Джорджа Паркіна [6], працюючи разом з іншими дітьми приблизно того ж віку та високого рівня здібностей під керівництвом спеціально навченого вчителя.

Новозеландська Асоціація для обдарованих дітей (NZAGC) [7] публікує для обдарованих дітей та їхніх сімей журнал «Високі маки» (Tall Poppies), спонсорує та організує національні конференції та майстер-класи для вчителів, батьків та дітей, а також збирає бібліотеку книг, аудіо та відео носіїв, ігор та памфлетів на цю тематику, якою можуть користуватися всі члени асоціації. NZAGC забезпечує роботу онлайн форуму для обговорення будь-яких проблем, пов'язаних з обдарованими дітьми. Автономні регіональні підрозділи асоціації організовують різноманітні заходи – батьківські вечори, дні збору клубу тощо, де обдаровані діти та їхні батьки можуть знайти підтримку, дружбу та мотивацію. Австралійські регіональні асоціації для обдарованих дітей також провадять подібну діяльність. Таким чином, в Австралії та Новій Зеландії робота з обдарованими дітьми ведеться дуже активно, розроблені власні методики, застосовуються дистанційні технології. В Австралії потреба обдарованих учнів у спеціалізованому навчанні навіть закріплена законодавчо на державному рівні, що виводить підтримку талановитих дітей у цій країні на рівень системних вимог [7].

У Канаді, Новій Зеландії та Австралії активно розвивається дистанційне навчання обдарованих дітей, розробляються інтерактивні навчальні програми для обдарованих школярів. Водночас у різних країнах є специфічні методи роботи з обдарованими дітьми. Так, у США розвинена взаємодія шкіл та університетів у роботі з обдарованими дітьми, які під керівництвом викладачів вищів вивчають університетські програми; відбувається зарахування кредитів з дисциплін, вивчених факультативно у старших класах школи; можливе самостійне вивчення дисциплін, незалежне тестування та зарахування вивчених дисциплін до університетської програми. В Австралії та Новій Зеландії особлива увага приділяється збагаченню, розширенню, прискоренню та ущільненню програм для обдарованих. У Новій Зеландії розроблено спеціальну програму обдарованого навчання «Програма одного дня», у Канаді – програму «Мультивіковий клас».

Підтримка обдарованих школярів потребує постійного навчання

освітян, які працюють із цими дітьми. У Північній Америці, Австралії та Новій Зеландії викладачам пропонується підвищення кваліфікації у сфері обдарованої освіти, ведуться наукові дослідження, організовуються конференції, семінари, майстер-класи з обдарованої освіти.

Виявлені в результаті аналізу досвіду країн Північної Америки, Австралії та Нової Зеландії форми та технології виявлення, підтримки та розвитку обдарованості у дітей та підлітків дозволяють ширше використовувати їх для диверсифікації роботи з виявлення та розвитку обдарованості, включаючи розвиток електронного навчання та дистанційні технології, що застосовуються переважно в регіонах з великою територією та нерівномірною доступністю до освітніх центрів, університетів та спеціалізованих установ, що робить цей досвід особливо цікавим та перспективним для розвитку в Україні.

Список використаної літератури:

1. Eyre D. Gifted Education: The English Model // National Academy for Gifted and Talented Youth. 2019.
2. Hunt A. The Tyranny of Subjects. Hamburg: Pergamon Press at the UNESCO Institute for Education, 2020. P. 55.
3. Reis S.M., Renzulli J.S. Using Curriculum Compacting to Challenge the Above-Average // Educational Leadership. 2021. № 50. P. 51-57.
4. Farmer D. Meeting the Needs of Gifted Students in the Regular Classroom // URL: <http://www.nswagtc.org.au/info/identification.index.htm>.
5. Adderholdt-Elliott M., Goldberg J. Perfectionism: What's Bad About Being Too Good. Minneapolis: Free Spirit Publishing, 2019. 136 p.
6. Winnerbrenner S. Teaching Gifted Kids in the Regular Classroom. Minneapolis: Free Spirit Publishing, 2019. 184 p.
7. Westberg K., Archambault Jr.F. A Multi-Site Case Study of Successful Classroom Practices for High Ability Students // Gifted Child Quarterly. 2017. № 41(1). P. 43-51.